



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Mvtvvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

M V T V V M.

C A S V S I.

Lucrum
è mutuo,
titulo
omissa
negotia-
tionis.

*Titius dedit Caio amico suo 100. ut inde lu-
cretur v. g. octo: nam tantum lucrari potuis-
set ex mercimonijs, si ea exercuisset.*

*QVÆRITVR Primò, Vtrum hoc titulo possit
tantum lucrari?*

*QVÆRITVR Secundò, Quid dicendum si
hoscè 100. conceperit mercator? Item si in-
super petuisset affectionem sortis?*

¹
Negatur
sufficere
iste titu-
lus.

AD Primum: Communis sententia Doctorũ, quos hæcenus legi, est, ad mutuandam pecuniã cum lucro, v. g. 6. 7. vel 8. in 100. non sufficere, quòd illam eras collaturus in commercia æquè vel magis lucrosa, nisi passim tales mutuatarij sese offerrent. Alioquin posset quis omnem suam pecuniam destinare ad tales mutationes, cum proposito nunquam exercendi mercimonia; quia perpetuò plurimi, qui sic petunt, sese offerunt: nam habet (vt suppono) propositum conditionatum conferendi se ad mercimonia, nisi illa ratio commodior præstò esset, plurimique egenes pecuniã in Repub. reperirentur. Et sic posset excusari qui per totam vitam exercent vsuras semisses, septunces, beses, vbi 6. 7. 8. exiguntur in centum, saluã sorte: quod nemo concesserit.

Ratio.

Ratio est, quia qui absolute statuit non negotiari, suasque rationes ad mutuandum contulit, nõ potest prætere lucrum cessans ex hac vel illa mutatione, quia etiam si ego non petijsem ab eo, nihilominus caruisset lucro negotiationis: iam enim ante meam petitionem statuerat non negotiari. Itaque mea petitio, vel mutatio mihi facta, non est causa cur lucrum ei cesset: non ergo iure à me petit huius lucri compensationem.

²
Requiritur
ut mutua-
tio mihi
facta sit
causa cur
illud lucrũ
negotia-
tionis non
consequa-
ris.

Requiritur itaque vt statuerit negotiari; & vt mutatio mihi facta, sit causa cur lucrum illud negotiationis non consequatur. Quare magni refert, vtrum pecunia sit iam reuera destinata negotiationi, an non: Ratio est, quia pecunia vt subest illi destinationi & industria, pluri valet, quã per se sola: nam qui illam pecuniam alienat, simul industriã suam, quã poterat esse fecunda, perimit: (suppono enim illum non habere aliã, quam huic possit sufficere) & ita non dat nudam pecuniam, sed simul suam industriam sibi detrahit, subductã illius materiã. Cõfirmatur exemplo opificis, quod à D. T. adducitur in contrarium: nam pictor qui statuit deserere artem pictoriam, quã in dies lucrabatur 40, si conferat se ad factoriã non poterit lucrũ exigere sibi cessans ex pictoria dũ vendit calcæos; quia hic vel ille calcæus non fuit causa deserendæ pictoriæ: similiter si deserat vt seruiat alicui nobili in genere, non poterit lucrum cessans prætere, modò huius vel illius seruitium in particulari non sit causa desertionis artis, vel quòd artem pristinam non repetat.

Confirma-
tur exem-
plo.

Deinde, magni æstimant homines mutare designationes lucrosas, & abrumpere propositum; quod sit dum pecunia erat destinata alijs lucris; non autem, si non erat destinata. Nec obstat exemplum opificis quod adducitur: quia id potius apertè fauet si bene applicetur. Si enim ille relinquat operas quæstuosas, vt alteri particulari des-

Magni
æstimatur
mutare
aliterius
gratiã de-
signationes
lucrosas.

seruiat, aliã non deseretur; potest pacisci cum illo de lucro cessante: si autem relinquat absolute vt alicui in genere seruiat, non potest prætere lucrum cessans, quamuis sit eã mente, vt nisi multi egerent obsequijs, vellet repetere artem desitam: iam enim respectu cuiusvis in particulari deseruit artem suam absolute; & nemo in particulari est illi auctor artis & lucri deserendi; quia iam antè id constituerat. Sic qui frumentum sationi paratum, mutatã voluntate statuit non serere, sed vendere; non potest prætere lucrum cessans respectu ementis huius aut illius; quia nulla venditio in particulari est causa lucri cessantis: quamuis enim non vendidisset mihi, tamen non idcò voluisset sementem facere, Fateor tamen, quia venditio mihi facta eripit illi potestatem conuertendi in sementem, si illa fortè erat exitura in actum me non emente, posse hoc æstimari: similiter in locatione operarij. Sicut enim æstimabile est abrumpere propositum negotiationis, ita etiã amittere potestatem, quæ fortassis erat exitura in actũ. Sed hoc casu id parui æstimabitur.

Ad Secundum: Concedo, si tradat illos 100. mercatori, intendens actu vel virtute tres illos contractus, de quibus Nauarrus & alij, posse illum sex & amplius in 100. sic lucrari. Censetur autem virtute intendere, quando vel cõsuetudo sic lucrandi ex tali mutatione data est, vel si intendat omnimodo dare & lucrari quo iustè potest: non autem si tantum intendat mutare cum interesse.

³
Mutuum
da Mercat-
tori & luc-
rare.

Quod ad affectionem sortis attinet, qui vult sortem esse saluam, non lucrabitur illa duo supra sex, sicuti argumentum supponit: sed hoc lucrum debet dari alteri, qui spondet securitatem.

⁴
Affectio
sortis
immutat
lucrum.

C A S V S II.

Titius dedit Caio 100. ut post annum, si viuat, restituat 110. Si verò obierit, tantum restituantur 90.

Lucrum
à mutuo,
titulo
eventus
fortuiti.

QVÆRITVR Primò, Vtrum hic contractus sit iustus?

QVÆRITVR Secundò, Quibusnam titulis iustificari possit?

AD Primum: Respondeo, Contractus ille quo Titius dat 100. Caio, vt quotannis recipiat 110. si Caius superstes fuerit, quòd si contingat mori eo anno, 10. detrahantur sorti, non potest iustificari ratione solius eventus fortuiti, quasi contractus sortium; quia par non est conditio contractuum: longè enim verisimilius est Caium illo anno non moriturum, quàm moriturum. Itaque alij tituli debent inuolui & intendi à Titio, & à Caio acceptari. Suppono Titio relinqui ius repetendæ sortis quando voluerit prima monitione vnus vel duorum mensium.

⁴
Hic auen-
tus fortui-
tus non ius-
tificat
huic con-
tractum.

Poterit igitur hic contractus iustificari dupliciter: Primò, si intendat triplicem contractum cum mercatore, ei simul coniungens contractum sortium. Possunt enim hi contractus seorsim fieri; vnde etiam possunt fieri simul, si vtraque pars liberè consentiat. Et quidem ratione contractus triplicis cum mercatore poterit lucrari 7. vel 8. in centum, præsertim in Angliã, vbi mercatura viget: reliqua 2. ratione contractus sortium. Satis enim videtur æqua conditio, si lucrum duorum opponatur amissioni 10. Sicut enim 10. respectu

⁵
Hic adit
iustificandũ
hunc con-
tractum.

T iij duorum

duorum habet proportionem quintupli; ita certitudo vita facile superat quintuplum certitudinis mortis Caij intra illum annum. Sed malim hunc contractum fortium relinqui, & solum iniri triplicem cum mercatore, qui ubique receptus est; & in Anglia facile dabit 8. in 100. Si tamen velint illum adiungere ut lucrentur 10. non videtur prohibendum. Debent tamen moneri ut omnes titulos supradictos intendant.

6. Secundo potest excusari si intendant emere censum utrimque redimibilem; & simul adiungant contractum fortium. Videndum quanti valeant ibi census personales vel reales solum redimibiles ex parte venditoris. Nam is qui ex parte utriusque redimibilis est, debet plus emi; & consequenter minor percipietur pensio quotannis: V. g. si census redimibilis ex parte solius venditoris dat 6. & vnam quartam in 100. is qui utrimque redimibilis est dabit solum 5. in 100. Si ille dat 8. hic solum dabit 6. & vnam secundam. De quo vide si placet c. 22. de iustitia, dubit. 10.

6. 2. Modus iustificandi hunc contractum.

Lucrum, & mutuo, titulo assignationis: Periculi fortis: Solutius carentia pecuniae.

CASVS III.

Franciscus Mercator dedit Titio 100. ut post mensem ei in assignatione vel chirographo soluat 101.

QVÆRITVR Primò, Vtrum ei licitum sit ita mutuare?

QVÆRITVR Secundò, Vtrum possit habere rationem periculi fortis?

QVÆRITVR Tertiò, Vtrum in mutuo habere possit rationem solius carentia pecuniae?

7. Contractus hic videtur in ius.

AD Primum: Supposito fundamento Francisci, 100. in presenti tanti valere hoc tempore communi mercatorum estimatione, quanti 101. in assignationibus & chirographis post mensem soluendis; non video cur iniustus cenferi possit iste contractus, quo Franciscus dat Petro 100. in presenti, pro assignationibus & 101. vel nunc vel post mensem ei exhibendis, & post mensem primum soluendis.

8. Sufficit vnum in 100. accipere per mensem.

Non facile tamen concesserim posse amplius quam vnum in 100. accipere per mensem. Nam præterquam quod ista sint vsuræ centesima, quæ veteribus semper valde magnæ sunt visæ; prohibitum est per constitutionem Caroli V. ne possint amplius quam 12. in centum per annum exigere, etiam si prætenderent maius interesse. Si contra fiat, puto posse addici fisco cum noua multa transgressori imponenda; ita enim solet fieri in similibus.

9. Constitutio Caroli V.

8. Quomodo haberi possit ratio periculi.

AD Secundum: Quod ad periculum fortis attinet, sentio hunc titulum sæpe esse considerabilem, quando status eius quocum agitur, non est satis periclitus, vel habetur aliquo modo suspectus. Audio tamen sæpe rem adeo esse securam, ut vix vno regali in 100. aureos aestimetur per mensem, vel etiam nullius omnino sit pretij; quia non maius periculum est, quam si pecunia maneret in cista mutuantis. Non dubito quin tantum ex hoc titulo Franciscus possit petere, alijs titulis sepositis, (si tamen mercatores in taxando pretio carentia, nullam rationem habent periculi,) quantum ipse veller alteri dare, qui hoc periculum præ-

staret, vel quantum iudicio prudentium aestimatur.

Ad Tertium: De fundamento Francisci possitne esse verum, seposito omni interesse lucri cessantis vel periculi fortis, dubitari potest: nam Doctores non videntur agnoscere alios titulos, ratione quorum præsens pecunia plus possit aestimari, quam abens tempore. Puto tamen verum esse posse: non quod præsens pecunia plus aestimetur quam assignatio, cum plerumque mercatores non nisi per assignationes soluere soleant; sed propter absentiam pecuniae: etsi absentia per mensem tantum, non tanti soleat aestimari; cum non soleat dari ad vnum tantum mensem, sed ad minimum ad duos vel tres.

Via excusandi ab usura solæ carentiam pecuniae.

Ratio ergo cur putem verum esse posse, est, Tu quia Caietanus cum quibusdam alijs, quos secutus sum, sentit posse chirographa post aliquot menses soluenda emi minoris, etiam si omnino sint securæ. Tum quia puto communitatem mercatorum posse imponere certam estimationem carentia pecuniae per mensem vel annum. Cum enim ferè semper hæc carentia habeat aliquid incommodi in plerisque mercatoribus, præsertim vigentibus cambijs, ne quisque pro suo arbitratu hoc aestimaret, sicque supra id quod iustum est, peteret in mutuo; potuerunt mercatores boni communis causâ id aestimare & taxare, illique carentia veluti pretium imponere; quod poterit exigi etiam ab ijs, qui reipsa nihil ex illa carentia incommodi sentiunt; eò quod sit instar pretij illius iuste taxati: Sicut per traiectionem pecuniae tuæ possum accipere pretium (etiam si mihi non sit incommoda, imò quamuis sit aliàs commodissima) quia communi estimatione potuit à mercatoribus hæc traiectio taxari: quæ taxatio ab omnibus seruanda. Quid enim obstat cur ad vitanda incommoda maiora non potuerint aestimare carentiam pecuniae, per vnum, duos, tres, quatuor, quinque menses, vel per annum, etiam si quibusdam hæc carentia nihil adferat incommodi? Sufficit enim ut plerisque incommoda sit, ut communis aliqua aestimatio ei possit imponi. Hoc fundamento, addito altero de periculo fortis, puto speculatiuè multos Bursa Antuerpiensis contractus posse defendi; sed non facile ausim hæc ad praxim deducere; quia nullum auctorem inuenio suffragantem. Non tamen velim cogere ad restitutionem post factum.

Mercatorum res impo- re possunt estimationem carentiam pecuniae.

CASVS IV.

Tutor pecuniam pupilli deposuit apud quempiam non constituto reditu, cum pacto restituendi pecunias, quando pupillus opus haberet, & interim solueret 6. & vnam quartam in 100.

Lucrum ex mutuo cum pacto recipiendi fortem.

QVÆRITVR, Vtrum ibi sit usura?

Respondeo, Etsi secundum iuris rigorem censetur usura, & ideo Rex prohibuerit, ut à quodam perito audiui: tamen probabile est, id quod ante regium interdictum factum est bonæ fide, non esse restituendum. Ratio est, quia credibile est, hanc consuetudinem ortam esse vel ratione lucri, quod ordinariè cessat; vel ex contractu triplici cum mercatore. Itaque saltem implicitè censetur aliquis talis titulus intendi in huiusmodi

10

modi depositionibus. Vide plura apud Valentiam. Videtur tamen 6. & vna quarta in centum esse nimium. Valentia solum permittit 3. in 100: Si tamen cum mercatore contrahas per tres contractus explicitos, vel implicitos, potes exigere 6. & vnam quartam in centum; imò interdum 7. & 8. prout negotiatio est lucrosior.

Mutuare
absque
potentia
soluendi.

CASVS V.

Virgines quadam communiter viuentes se debitis supra vires onerant, & valde probabiliter credunt se non posse soluere.

QVÆRITVR Primo, *Utrum possint pecuniam mutuam, vel ad censum accipere?*

QVÆRITVR Secundo, *An Officiales, vel alia, quæ sciunt statum illam Congregationis, possint mutuum petere, etiamsi Superior id eis committat?*

QVÆRITVR Tertio, *An Confessarius hæc omnia manifestè intelligens, & videns periculum scandali impendentis, teneatur monere eas quæ præsumunt, ne in posterum eo in statu mutuum accipiant?*

11 **A**D Primum: Respondeo, Certum est virgines illas, quæ debitis supra vires se onerant, & sciunt, vel etiam valde probabiliter credunt, se non posse soluere; non posse pecuniam mutuam vel ad censum accipere: hoc enim æquivaleret furto. Vnde non licitum est nisi in eo casu, in quo liceret occultè & more furum accipere.

12 **Ad Secundum:** Respondeo, Officiales, vel alia, quæ sciunt statum illum & particularia, ob quæ credunt, vel credere debent Conuentum non fore soluendo, non possunt mutuum petere, etiamsi Superior id eis committat: quia non est licitum furari. Iuniores quæ ignorant statum rerum, & putant breui media suppeditanda, possunt de præteritis excusari per ignorantiam à peccato. In posterum tamen est illis insinuandum ne faciant, nisi verè spes asilugeat. Superiores fortè in peccatis excusari à culpa possunt, quod omnino certò sibi persuaserint successura ex voto quæ proposuerat. Verùm in posterum non possunt excusari, cum prudentibus rerum æstimatoribus, videatur illud fundamentum non successurum.

13 **Ad Tertium:** Respondeo, Confessarius hæc omnia manifestè intelligens, & videns periculum scandali impendentis, teneatur monere eas quæ præsumunt, ne in posterum mutuum accipiant, nisi illis certa vel valde probabilis ratio suppetat suo tempore soluendi: & nisi velint obtemperare, debet illis negare absolutionem. Quia absque mortifero peccato non possunt id facere, vnde & græue damnum proximo, & publicum scandalum nascetur. Exponant necessitates suas Principi, Episcopo, Prælati, & viris primarijs, vt dignentur succurrere, ne cogantur suam congregationem dissoluere, & opus inchoatum ad instructionem puellarum abruptere.

ORDINES SACRI.

CASVS I.

Domici-
lium Or-
dinatio-
nis.

Quidam puer Gandavi natus, parentibus orbatus, bonis destitutus, in familiam patruum Ruremundæ admissus est, qui eam vt filium aluit, studijs addixit, cum propositio eum perpetuò educandi, & promouendi, de quæ rebus illius, vt filiorum, statuendi.

QVÆRITVR, *An hic possit dici habere Ruremundæ domicilium habitationis, ratione cuius possit ab Episcopo Ruremundensi insigniri tonsurâ, & ordinari?*

Respondeo, Affirmatiuè. Domicilium enim habitationis, secundum omnes Doctores, sufficit vt quis eo loco possit ordinari: & habetur expressè Cap. cum nullus. De Temp. Ordinand. in 6. Atqui iste puer habet domicilium habitationis Ruremundæ apud patruum: hoc enim ipso quo patruus statuit eum detinere in suâ familiâ tanquam filium, contrahit domicilium patruum, sicut alij filij; quia patruus est illi instar patris, ei que tanquam patri obedire debet. Accedit quod ipse puer accomodat se voluntati patruum, & velit apud illum perpetuò manere, quantum in se est. Atqui voluntas habitandi perpetuò in aliquo loco sufficit ad statim contrahendum domicilium, vt passim Doctores tradunt: qua de re, præter alios, vide Sancium lib. 3. de Matrim. disp. 23. Itaque siue voluntas patruum, siue ipsius pueri spectetur, non video quomodo negari possit illum contraxisse Ruremundæ domicilium.

Cum dicitur ad domicilium requiri voluntatem manendi perpetuò in eo loco, hoc non ita intelligendum est, quasi illa voluntas debeat esse continua: sufficit enim vt ibi cum tali voluntate cœperit habitare. Etsi enim postea hæc voluntas mutetur, non ideo amittitur domicilium, donec reipsa in alium locum transferatur. Similiter illa voluntas manendi perpetuò, non excludit voluntatem aliò migrandi, si fortè casus aliquis aliò vocarit; quæ omnia notissimi iuris sunt.

Confirmatur: Iste puer vel habet domicilium Gandavi vbi natus est, vel Ruremundæ, vel nullibi: non enim puto de alijs locis dubitari. Atqui dici non potest illum habere domicilium habitationis Gandavi, cum eo non statuerit redire; nec patruus eo statuerit eum remittere. Habet quidem Gandavi domicilium originis, sed hoc multum distinguitur à domicilio habitationis, vt ex Iure constat. Neque dici potest illum nusquam habere domicilium habitationis; sic enim esset vagus seu vagabundus. Vagabundus enim dicitur qui nusquam certam sedem habet, vt docent omnes Doctores ex L. Eius qui manumiser. 27. §. finali. & ad municipia. Quæ de re vide Sancium lib. 3. disp. 25. At, quis dixerit puerum istum censendum inter vagos, qui certam sedem ab eo, qui ei parentis loco præest, obtinet?

CASVS